

Filmile “Vari” on laskunud vari

Oktoobrikuu sügistuule ja hämarate õhtutega jõudis kinoekraanidele ka kriminaal-mängufilm “Vari”, mis on siiani lühikese aja jooksul päris tugevat vastukaja saanud, enamasti küll kahjuks negatiivset. Tootjaks on Taska Film, kes veel hiljuti tegi ka Tammsaare põhjal filmi “Elu ja armastus”, tegelikult on ju tore, et keegi veel meie enda Eestit rahva ette toob. Suure vastutusega režissööri rollis on Jaak Kilmi ja stsenaaristiks meile juba apteeker Melchiori lugudega tuttavaks saanud Indrek Hargla.

Tristan Priimägi ütleb oma arvustuses ERR-is, et “Liiv väärinuks tõeliselt tugevat karakterdraamat”. Mina ei saa aga sellega nõustuda, sest see tundub teatud määral isegi ebaeetiline – Liiv on niivõrd salapärane isik, tema elus on 8-aastane periood, millest me põhimõtteliselt absoluutselt midagi ei tea, nii et tema hingeelust ja suhetest midagi kokku luuletama hakata oleks üsna ohtlik käik. Mingisugune austus juba lahkunud inimeste ja nende isikliku elu vastu võiks siiski säilida. Niigi on näiteks avaldatud Liivi kirjad Liisa Goldingule, mis toovad meie ette tema kurva armastusloo. Kahtlen väga, et Liiv ise oleks nõus olnud üldse neid kunagi avaldama. Praegune filmivariant sobib Liivi olukorda hästi, sest fookus pole tema isiklikul elul, vaid tema ümber loodud täielikul fiktsioonil, mida ei saagi reaalse eluna võtta.

Palju on kritiseeritud filmi ka seetõttu, et Juhan Liivi peetakse selle juures lihtsalt müügitrikkiks, sest tegu ei ole tõesti tema eluloo kirjeldamisega. Mina isiklikult aga sellest loogikast aru ei saa – mitte kuskil ei ole seda filmi reklaamitud kui eluloofilm, otsevastupidi, rõhutatakse, et tegu on väljamõeldisega, fiktsiooniga. Tuleb lihtsalt enne kinnominekut pealkirjast, kuupäevast ja kellajat natuke kaugemale lugeda ja siis oma ootused kujundada. Ilo Tuule Rajand ütleb oma arvustuses Eesti Päevalehes: ”Praegusel juhul paistis valik asetada mõrvamüsteeriumi keskmesse Juhan Liiv meelelahutusliku valikuna, et pehmedada lugu Juhanist, kellest kirjandustundides kuulsime.” Tegu on aga hoopis millegi enamaga kui pelgalt meelelahutusega, selle kaudu jõuab nii oluline kultuurilootegelane, nagu seda on Juhan Liiv, jällegi meile lähemale. Ja mis peamine, selle filmiga on tõesti suurepäraselt antud edasi just Liivi olemust – võib täiesti uskuda, et just selline Liiv inimesena oligi, nagu Pääru Oja ta meie ette toob.

“Kindel pluss on Pääru Oja näitlejatöö: teist nii hästi õnnestunud osatäitmist eesti filmi lähiajaloo ei mäletagi. Luuletuste ettekandmise loomulikkus, närvilised žestid ja

füüsisesse üle kanduv haavatavus annab aimu suutlikkusest võtta ette Liivi elust ka nõudlikumaid episoode,” kirjutab Elo Kaalep Sirbis. Minul endalgi pole tema näitlejameisterlikkuse kohta ühtegi halba sõna öelda, ilmselt täitis see pikk rolli sisseminek, ka kaalulangetuse näol, oma eesmärgi. Samamoodi arvab ka režissöör Kilmi, kes ütles Päevalehele antud intervjuus: “..mind ja seda filmi võite tümitada, aga Päärut mitte.”

Elo Kaalepi arvustusest Sirbis pärineb ka järgnev: “Stsenaarium ei kaotaks midagi, kui Liivi asemel astuks detektiivirollis üles Friedebert Tuglas, Lydia Koidula või ka mitu sajandit varem ringi kõndinud Sitakoti Mats. Puudub igasugune element, mis põhjendaks just Juhan Liivi sekkumise külaellu.” Vastupidi, just Liiv sobib oma veidi sünge olekuga sinna filmi suurepäraselt, sest tema elus on need 8 aastat, millest me midagi ei tea, ja mis annavad võimaluse sinna midagi põnevat sisse põimida ilma faktiliselt kellegi päriselu vastu eksimata. Jääb ära segadus tõe ja väljamõeldise vahel, mis muudab päriselt eksisteerinud inimeste kujutamise keeruliseks ülesandeks

Stsenaarium ise oli hea, ei midagi eriti rohkemat ega ka vähemat, aga seda oli küll kohe näha, et tegemist oli Hargla käekirjaga. Süžee oli parajalt kõitev, vaatajat eksitati selle pooleteise tunni jooksul korduvalt ja mina isiklikult ka lõpplahendust ei osanud ette näha.

Kindlasti ei jõua see film parimate linateoste hulka, mida olen elu jooksul näinud. Kohati aga päris ebaaus kriitika vajab minu arvates oponentimist, sest tegu oli täiesti tasemel filmiga, mida ei saa lihtsalt põhja lasta, kuna kellegi ootused olid teised. On imetlusväärne, et Liiv on meieni toodud hoopis uues võtmes, peaasi tegelikult, et ta üldse on toodud! Ja mis kõige tähtsam, Liivi ennast on kujutatud autentselt ja tõepäraselt, mille tegi võimalikuks Päärü Oja ülimalt oskuslik näitlejatöö.

Lotta Kärssin

12.H, 2024